

EŞİT HAKLAR İÇİN İZLEME DERNEĞİ

Özel Sayı: Bağımsız Seçim Gözlemi
Temmuz 2011

Seçim gözlemi seçimlerin demokratik bir ortamda gerçekleşmesi, tüm yurttaşların seçme ve seçilme hakkından eşit olarak yararlanabilmesi için yürütülen bağımsız gözleme ve raporlama sürecini kapsamaktadır

1 47 sivil toplum örgütünden oluşan Bağımsız Seçim İzleme Platformu Türkiye’de ilk kez, uluslararası standartlar çerçevesinde, seçimleri gözlemledi.

2 Seçimler 10 ilde 404 oy verme yerinde 662 sandıkta gerçekleşti

12 Haziran 2011, XXIV. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri, Eşit Haklar İçin İzleme Derneği koordinasyonunda, 47 sivil toplum örgütünün bir araya gelmesiyle oluşan Bağımsız Seçim İzleme Platformu, tarafından gözlemlendi. Seçim gözlem heyetleri Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Edirne, İstanbul, İzmir, Mersin, Şanlı Urfa, Van ve Trabzon illerinde 404 oy verme yerinde 662 sandıkta seçimleri gözlemledi.

Seçim Gözlem Metodolojisi

- 1 Uluslararası seçim gözlemi ile ilgili dökümanlar ve Türkiye’de bağımsız seçim gözleminde bulunan uluslararası örgütlerin raporları incelendi.
- 2 Türkiye için seçim izleme metodolojisi oluşturmak üzere 2-3 Mart 2011 tarihinde İstanbul’da AGİT ODIHR katkısı ve kadın, engelli, insane hakları, göç ve LGBBT hakları ile ilgili çalışan örgütlerin temsilcilerinin katılımı ile bir çalıştay düzenlendi.
- 3 Çalıştay sonucu belirlenen seçim izleme metodolojisi Diyarbakır, Edirne, İzmir, İstanbul, Mersin, Ş.Urfa, Van ve Trabzon illerinde yapılan toplantılarla sivil toplum örgütleri ile paylaşıldı. Bu toplantılardan elde edilen verilerden yola çıkılarak göstergeler hazırlandı.
- 4 12 Haziran seçimlerinin sistematik olarak izlenmesi amacıyla ESHİD koordinasyonunda 46 sivil toplum örgütünün katılımı ile Bağımsız Seçim İzleme Platformu oluştu.

Bağımsız Seçim Gözlemi seçmen kütüklerinin belirlenmesi, seçmen eğitimi, adaylık süreci ve seçim kampanyalarını kapsayan “Seçim Öncesi”, “Seçim Günü” ve “Seçim Sonrası” olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır.

5 EŞHİD, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmeleri ve Türkiye mevzuatı gereğince, Bağımsız Seçim Gözlemciliği yapmak üzere gerekli akreditasyonun yapılması talebiyle 13 Nisan 2011 tarihinde Yüksek Seçim Kurulu'na (YSK) yazılı başvuruda bulundu. YSK 16 Nisan 2011 tarih ve 384 nolu kararı ile başvuruyu 298 sayılı STHSKHK'un 25, 81 ve 82. maddelerini gerekçe göstererek reddetti.

6 Platform üyesi 46 örgütün temsilcileri , uluslararası sözleşmelerin kendilerine tanıdığı haklar çerçevesinde, 12 Haziran günü seçimleri bağımsız olarak gözlemek üzere lojistik düzenlemeleri yapmak ve seçim izleme formlarını düzenlemek üzere 5 Haziran, 2011 tarihinde Ankara'da bir araya geldi.

7 Seçim gözlem heyetlerinde yer alan kişilerin listeleri 11 Haziran 2011 günü İl Seçim Kurulları'na bildirildi.

8 Başta sosyal medya olmak üzere yaygın medya aracılığı ile seçmenlere "Eşitlik Gözlemcisi" olma çağrısı yapıldı. 12 Haziran boyu gün boyu özel telefon numarasına gelen şikayetler alındı ve yakınında bulunan seçmen heyetlerine durum bildirildi.

Bağımsız Seçim Gözlem Raporu, gözlem heyetlerinin bulguları, seçmenler tarafından iletilen bilgiler, bilgi edinme başvurularına verilen cevaplar ve medyaya yansıyan haberlerin taranmasından elde edilen veriler doğrultusunda

Seçim Günü Gözlemi ve Bulgular

*12 Haziran seçimlerinde engelli ve yaşlı seçmenlerin çoğunluğu oy kullanacakları sandıklara erişememiş veya oylarını çevrede bulunanların rahatlıkla görebilecekleri şekilde açık alanlarda kullanmak durumunda kalmıştır.

*Seçmenin oyunu bizzat sandığa atması hükmü özellikle engelli ve yaşlı seçmenlerin oy verme işlemi sırasında ihlal edilmiştir,

*Diyarbakır ve Van başta olmak üzere hemen tüm illerde seçmenlerin kayıtlı oldukları sandıklarda sayım işlemini izlemelerine engel olunarak, açık sayım ilkesi ihlal edilmiştir.

*Özellikle kırsal alanlarda toplu oy kullanılması, kadın, yaşlı, engelli ve okuma yazma bilmeyen seçmenlerinin oylarının başkaları tarafından kullanıldığına ilişkin bilgiler mevcuttur.

*Gözlem yapılan bazı sandıklarda aynı partiden birden fazla müşahid bulunduğu gözlemlenmiştir.

*Gözlem yapılan birçok yerde güvenlik güçleri sandık çevresine ilişkin yasal sınırları, sandık kurullarının talebi olmamasına rağmen ihlal etmiştir

*Silahlı olarak oy kullanmayı yasaklayan 756 sayılı YSK kararına rağmen güvenlik güçleri mensupları birçok yerde silahlı olarak oy kullanmıştır

*Seçim günü gözlem yapılan illerde kamuya açık alanlarda, farklı partilere ve adaylara ait birçok kampanya materyalinin bulunduğu tespit edilmiştir.

*Gözlem yapılan illerde Hastane, Sığınma evi, Öğrenci yurtları, Yaşlı ve engelli bakımevlerinde seçim sandıkları kurulmadığı tespit edilmiştir.

*Seçimlerde zorunlu nedenlerle ikametgahlarının bulunduğu il dışında bulunan Mevsimlik işçiler ve Üniversite öğrencileri oy kullanamamıştır.

Tavsiyeler

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 26. maddesi oy pusulalarının şekli konusundaki düzenleme siyasi partiler ile bağımsız adaylar arasında eşitliği sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir

Anayasa'nın 76 maddesi değiştirilerek seçilme yaşı 25'ten 18'e düşürülmelidir,

YSK kararlarının yargı denetimine açılması için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır,

Seçim sürecinin tüm aşamaları bağımsız gözleme açılmalıdır,

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 26. maddesi oy pusulalarının şekli konusundaki düzenleme siyasi partiler ile bağımsız adaylar arasında eşitliği sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir,

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 33. maddesi değiştirilerek %10 seçim barajı düşürülmelidir,

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun siyasi partilere devlet yardımını düzenleyen maddesi bütün siyasal partilerin aldıkları oy oranına göre devlet yardımından faydalanmasını sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir,

Siyasi Partiler Kanunu, dileyen herkesin siyasete katılımını olanaklı kılan, parti içi demokrasiyi sağlayan ve siyasi partilerin şeffaflaşmasını öngören bir anlayışla yeniden yapılmalıdır,

298 sayılı STHVSKHK'nın 7. maddesi değiştirilerek hükümlülere oy kullanma hakkı tanınmalıdır,

298 sayılı STHVSKHK'nın 33. maddesinde, seçmen kütüklerinin hazırlanmasında evsizlerin, kadın sığınma evleri, yaşlı ve engelli bakım evlerinde kalanların kaydı için düzenleme yapılmalıdır,

- 298 sayılı STHVSKHK'nın 52. maddesinde seçime katılan siyasi parti ve adaylar arasında eşitsizlik yaratan hükümler yeniden düzenlenmelidir,

- Seçmen kütüklerinden kaydı silinen ya da yeni kayıt olan yurttaşlara durumları tebliğ edilmelidir,

Seçmen kütükleri yurttaşların yaş ve engellilik bilgilerini içerecek şekilde yeniden düzenlenmelidir, bu seçmenlerin oy verme yerleri bu bilgilere göre belirlenmelidir,

- Zihinsel engelli bireylerin vasisinin bulunup bulunmadığına bakılmaksızın ayırt etme yetilerinin bilimsel olarak tespit edilip seçmen kütüklerine kayıtlarının buna göre yapılması gerekmektedir,

- Seçmen eğitimi ile ilgili materyallerin hazırlanmasında dezavantajlı seçmen grupları ile ilgili çalışmalar yapan sivil toplum örgütlerinden görüş alınmalıdır,

*Seçim tarihi
mevsimlik işçi göçü ve
eğitim dönemi
dikkate alınarak
belirlenmelidir*

Seçim sonuçlarından seçmenlerin tercihlerinin açıkça ortaya çıkacağı kadar az sayıda seçmenin bulunduğu sandıklar en yakın oy verme yerindeki sandıklarla birleştirilmelidir,

- Dezavantajlı grupların seçme ve seçilme hakkını kullanmalarını engelleyici faktörlerle ilgili teşvik edici politika ve yasal düzenlemeler yapılmalıdır,
- İfade ve örgütlenme özgürlüğü ile ilgili yasal düzenlemelerde seçme ve seçilme hakkının etkin olarak kullanılmasını sağlayıcı düzenlemeler yapılmalıdır,
- Seçim tarihi mevsimlik işçi göçü ve eğitim dönemi dikkate alınarak belirlenmelidir,
- Oy kullanma günü olarak en az 3 günlük bir tarih aralığı belirlenmelidir,
- Evlerinden çıkamayan engelli ve yaşlı seçmenler için gezici sandık kurulu oluşturulmalıdır,
- Medya ve siyasi partiler söylemlerinde aşağılayıcı, küçük düşürücü ve ayrımcı ifadeler kullanmamalı ve bu durum yasal düzenlemelerle garanti altına alınmalıdır,
- YSK her seçim sonrasında oy kullan(a)mayan seçmenlere ilişkin bir analiz çalışması yapmalı ve sonuçlarını kamuoyu ile paylaşmalıdır

BAĞIMSIZ SEÇİM İZLEME PLATFORMU

1. ANADOLU TÜM ENGELLİLER DERNEĞİ – TRABZON
2. ADANA KADIN DANIŞMA MERKEZİ VE SİĞİNMA EVİ DERNEĞİ -ADANA
3. AKDENİZ GÖÇ-DER - MERSİN
4. AKDENİZ KADIN KÜLTÜR İŞLETME KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ - ADANA
5. BAŞAK KÜLTÜR VE SANAT VAKFI - İSTANBUL
6. BUCA ENGELLİLER DERNEĞİ - İZMİR
7. CEZA İNFAZ SİSTEMİNDE SİVİL TOPLUM DERNEĞİ - İSTANBUL
8. ÇİĞLİ EVKA 2 KADIN KÜLTÜR EVİ DERNEĞİ (ÇEKEV)- İZMİR
9. DİYARBAKIR GÖRME ENGELLİLER SPOR KLÜBÜ
10. EDROM – EDİRNE
11. EĞİTİM-SEN DİYARBAKIR ŞUBESİ
12. ERDEM-DER - VAN
- 13. EŞİT HAKLAR İÇİN İZLEME DERNEĞİ**
14. FİZİKSEL ENGELLİLER DERNEĞİ - MERSİN
15. GENÇ ENGELLİLER SPOR KULÜBÜ -ADANA
16. GÖZ-DER - İSTANBUL
17. HASTA VE HASTA YAKINI HAKLARI DERNEĞİ - İSTANBUL
18. İNSAN HAKLARI ARAŞTIRMALARI DERNEĞİ - İHAD-İZMİR

- 19-İNSAN HAKLARI DERNEĞİ (İHD) GENEL MERKEZİ
- 20- İNSAN HAKLARI DERNEĞİ (İHD) ADANA ŞUBESİ
- 21- İNSAN HAKLARI DERNEĞİ (İHD) ADIYAMAN ŞUBESİ
- 22- İNSAN HAKLARI DERNEĞİ (İHD) DİYARBAKIR ŞUBESİ
- 23- İNSAN HAKLARI DERNEĞİ (İHD) HATAY ŞUBESİ
- 24- İNSAN HAKLARI DERNEĞİ (İHD) MERSİN ŞUBESİ
- 25- İNSAN HAKLARI DERNEĞİ (İHD) İZMİR ŞUBESİ
- 26- İNSAN HAKLARI DERNEĞİ (İHD) TRABZON ŞUBESİ
- 27- İNSAN HAKLARI DERNEĞİ (İHD) URFA ŞUBESİ
- 28-İNSAN HAKLARI DERNEĞİ (İHD) VAN ŞUBESİ
- 29-İSTANBUL GÖÇ-DER
- 30-İZMİR ROMANLAR DERNEĞİ
- 31-KA-DER ADANA ŞUBESİ
- 32-KARADENİZ KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ - TRABZON
- 33-KÜRDİ DER GENEL MERKEZ – DİYARBAKIR
- 34-KÜRDİDER URFA ŞUBESİ

- 35-KÜRDİDER VAN ŞUBESİ
- 36-MAZLUM-DER İZMİR ŞUBESİ
- 37-MAZLUM-DER DİYARBAKIR ŞUBESİ
- 38-MAZLUM-DER VAN ŞUBESİ
- 39-MERSİN ORTOPEDİK ENGELLİLER DERNEĞİ
- 40-MERSİN FİZİKSEL ENGELLİLER DERNEĞİ
- 41- ÖZÜRLÜLER VAKFI – İSTANBUL
- 42-SELİS KADIN DERNEĞİ – DİYARBAKIR
- 43-TRABZON İŞİTME ENGELLİLER DERNEĞİ
- 44-TÜRK KADINLAR BİRLİĞİ TRABZON ŞUBESİ
- 45-URFA YAŞAM EVİ KADIN DAYANIŞMA 40-DERNEĞİ
- 46-VAN KADIN DERNEĞİ
- 47-VAN GÖÇ-DER

www.esithaklar.org

esithaklar@gmail.com

Tel: + 90 212 293 63 77